

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Inkluderingsdepartementet	
Saknr. 200600205	Dok.nr. 51
510	Dato: 29.06.06
Saksbeh. SAMI	Saksbeh.:
U off.	

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
200600205-/GUH

Vår ref.
200601665- UA/TJU

Dato
28.06.2006

Høring - Innstilling om en nordisk samekonvensjon

Vi viser til Arbeids- og inkluderingsdepartementet av 17. februar 2006 med vedlegg.

Justisdepartementet har følgende merknader:

1. Generelt om konvensjonsforslaget

Justisdepartementet oppfatter utkastet til nordisk samekonvensjon som meget positivt. En slik konvensjon vil bidra til å styrke de samiske rettighetene i de nordiske landene, men utkastet legger samtidig opp til en god og hensiktsmessig balansering av samiske hensyn mot hensynet til storsamfunnene.

Justisdepartementet finner det videre positivt at de ulike bestemmelsene i konvensjonen med hensyn til rettslig innhold langt på vei er lagt opp til å tilsvare de tilsvarende bestemmelsene i ILO-konvensjon nr. 169. Det ville være lite heldig dersom en nordisk samekonvensjon la opp til et annet rettslig beskyttelsesnivå enn andre konvensjoner som Norge er bundet av. Dersom flere ulike internasjonale, regionale og nasjonale rettsinstrumenter regulerer samme spørsmål på ulik måte, får man en uoversiktlig rettstilstand. I det videre arbeidet bør man legge stor vekt på å beholde eller styrke samsvaret med andre internasjonale instrumenter.

Etter vår oppfatning vil det være en mindre heldig løsning om en nordisk samekonvensjon gis direkte anvendelse i norsk rett, sml. utkastet artikkel 46. Mange av konvensjonens bestemmelser er rene prinsipputtalelser som ikke egner seg for direkte anvendelse i nasjonal rett. Den nærmere gjennomføringen bør være overlatt til den enkelte konvensjonsstat. Vi har vanskelig for å se at "enhetlig anvendelse" i

konvensjonsstatene er et viktig hensyn i denne sammenheng.

2. Til artikkel IV Samisk rett til land og vann

Vi oppfatter at de ulike bestemmelsene i kapitlet om samisk rett til land og vann som innholdsmessig svarende til bestemmelsene i ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 13 til 17. Det er imidlertid mange ulike oppfatninger om hva disse bestemmelsene i ILO-konvensjonen går ut på. Etter vår mening er det viktig at man unngår konvensjonsbestemmelser som kan underminere de løsninger som man med bred enighet har kommet frem til i finnmarksloven.

3. Til artikkel 31 Tradisjonelle kunnskaper og kulturytringer

Norge har vært en pådriver for opprettelsen av og under arbeidet i WIPO (World Intellectual Property Organization) sin mellomstatlige komité for immaterialrett, genetiske ressurser, tradisjonell kunnskap og folkløse (IGC – GRTKF). Komiteen arbeider bl.a. med tiltak for å sikre at urfolks og andres tradisjonelle kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk skal vernes mot urimelig utnyttelse. Under siste sesjon i IGC – GRTKF, som ble avholdt i april i år, la Norge frem et dokument (dokument WIPO/GRTKF/IC/9/12, se http://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/en/wipo_grtkf_ic_9/wipo_grtkf_ic_9_12.doc) som bl.a. inneholdt et utkast til en rekommandasjon om vern av tradisjonell kunnskap. Dette utkastet lyder slik:

" Recommendation regarding protection against misappropriation and unfair use of Traditional Knowledge

1. The members of the Paris Union for the Protection of Industrial Property and the World Intellectual Property Organization should assure nationals of member countries adequate and effective protection against misappropriation and unfair use of Traditional Knowledge (TK)
2. Any use of TK against honest practices in cultural, industrial or commercial matters should be considered as actions in breach of paragraph one.
3. TK holders should in particular be provided with effective means to ensure that:
  - (i) the principle of prior informed consent applies to access to TK,
  - (ii) benefits arising from certain uses of TK are fair and equitable shared,
  - (iii) all acts of such a nature as to create confusion by any means whatever with the origin of the TK are repressed, and
  - (iv) all acts of such a nature that would be offensive for the holder of the TK are repressed."

Dersom en ønsker å følge opp utkastet til artikkel 31 i Nordisk samekonvensjon, antar vi at man med fordel kan la seg inspirere av dette utkastet, jf. nærmere om dette nedenfor.

Vi har ingen merknader til utkastet til artikkel 31 første ledd.

Når det gjelder annet og tredje ledd, vil vi generelt bemerke at det er vanlig å skille mellom tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk. Det første går mer på tekniske ting som f.eks. utnyttelse av planter til medisinsk bruk. Det andre omfatter kulturuttrykk i mer tradisjonell forstand som f.eks. sang (joik) og dans. I merknadene til utkastet til artikkel 31 gjøres det en slik distinksjon. I artikkel 31 annet ledd vises det likevel bare til "samisk kultur" og "kulturelle uttrykk". Annet ledd bør også omfatte tradisjonell kunnskap. Det er mulig at samisk kultur her er brukt i vid forstand, slik at det også er ment å omfatte samenes tradisjonelle kunnskaper. Det vil imidlertid være bedre å hele veien holde seg til uttrykkene tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk slik som i første ledd. Tredje ledd bør på samme måte ikke bare omfatte samenes tradisjonelle kunnskap, men også deres tradisjonelle kulturuttrykk.

Artikkel 31 annet ledd første punktum reiser en rekke vanskelige spørsmål. F.eks. vil det være et spørsmål om hvem som skal representere det samiske folket i denne sammenheng med hensyn til å øve innflytelse over virksomheten som utnytter samisk tradisjonell kunnskap eller tradisjonelle kulturuttrykk og å ta rimelig del i utbyttet av slik virksomhet. Det vil også være spørsmål om hva det vil si å anvende samisk tradisjonell kunnskap eller tradisjonelle kulturuttrykk i kommersiell virksomhet. I andre sammenhenger vil det være tillatt å la seg inspirere av andres tekniske oppfinnelser eller åndsverk i egen skapende virksomhet slik at man selv skaper en ny oppfinnelse eller åndsverk. Denne muligheten bør også være til stede selv om det dreier seg om teknisk kunnskap eller kulturelle uttrykk med samisk opphav.

I den ovennevnte WIPO-komiteen arbeider man bl.a. med disse spørsmålene. Selv om utkastet til artikkel 31 annet ledd første punktum er lite forpliktende formulert og det er uklart hva denne vil kunne innebære i praksis, antar vi at det vil kunne være en fordel å avvente utfallet av arbeidet i WIPO før en på nordisk nivå gir nærmere regler om vern av samisk tradisjonell kunnskap og kulturuttrykk.

Dersom det likevel er ønskelig å ha med regler om dette i konvensjonen nå, bør en vurdere om det vil være bedre å utforme artikkel 31 annet ledd første punktum slik som i utkastet til rekommandasjon nr. 3 (i) og (ii) ovenfor. Dette vil imidlertid forutsette en nærmere avgrensning av hva det vil si å bruke samisk tradisjonell kunnskap eller tradisjonelle kulturuttrykk kommersielt. En slik avgrensning må utformes slik at det ikke kreves samtykke eller at det skal finne sted en utbyttefordeling i tilfeller hvor tradisjonell kunnskap eller tradisjonelle kulturuttrykk kun tjener som inspirasjon eller idegrunnlag for utvikling av nye oppfinnelser eller åndsverk.

Etter utkastet artikkel 31 annet ledd annet punktum skal det gis vern mot bruk av kulturelle uttrykk som på en misvisende måte gir skinn av å ha samisk opphav. Dette synes å svare til nr. 2 (iii) i utkastet til rekommandasjon ovenfor. Utkastet til konvensjon har imidlertid ingen bestemmelse som svarer til utkastet til rekommandasjon nr. 3 (iv) som oppfordrer statene til å stille effektive tiltak til rådighet for å hindre bruk av

tradisjonell kunnskap som kan virke støtende. Dette vil også kunne være aktuelt i forhold til samisk tradisjonell kunnskap og kulturelle uttrykk, f.eks. der dette brukes i reklameøyemed eller i kommersielle underholdningsøyemed. Det bør derfor vurderes om konvensjonsutkastet bør utbygges med en slik bestemmelse.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Til artikkel 24, annet ledd - Statens ansvar for samisk språk står det følgende:

"Det samiske språket skal kunne benyttes på en effektiv måte i domstoler og overfor myndigheter i de samiske områdene. Det samme gjelder utenfor disse områdene i slike tvister og saker som først er behandlet i de samiske områdene, eller som på annet vis har en særlig tilknytning til disse områdene."

Dersom det samiske språket skal kunne benyttes på en effektiv måte i domstoler og overfor myndigheter i de samiske områdene, må samisk juridisk terminologi videreutvikles og flere lover oversettes til samisk. Justisdepartementet har ikke satt av midler til dette.

Det blir videre vanskelig å få til klage- og ankebehandling mv. på samisk av saker som først ble behandlet i de samiske områdene, eller som på annet vis har en særlig tilknytning til disse områdene. Når termene ikke finnes (se over) vil det være vanskeligere å tolke korrekt. I tillegg vil det medføre økte tolkeutgifter. Utgiftene til tolker er heller ikke beregnet.

Justisdepartementet registrerer imidlertid at ekspertgruppen ikke har funnet det mulig å gjøre noen beregning av de økonomiske konsekvensene av konvensjonens bestemmelser. Vi legger til grunn at AID vil komme tilbake til dette ved en eventuell senere anledning. Justisdepartementet forutsetter i denne forbindelse at eventuelle økonomiske konsekvenser kompenseres fullt ut i den grad tiltakene skal gjennomføres.

Med hilsen

Ingvild Ingers-Jensen
for Harald Aass
seniorrådgiver

Toril Juul
Toril Juul
seniorrådgiver